

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJOS
VIEŠOJO VALDYMO GRUPĖ

PAŽYMA
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS PETICIJŲ KONSTITUCINIO ĮSTATYMO PROJEKTO
(TAP-22-1017-1018(2), TAIS-22-8253-8254(3))

2022-09-02 Nr. NV-2541

Vilnius

Projekto rengėja – Teisingumo ministerija.

Projekto tikslai. Projektu siekiama:

1) vadovaujantis Konstitucinių įstatymų sąrašo konstitucinio įstatymo 2 straipsnio 1 dalies 8 punktu, aiškiau ir nuosekliau sureguliuoti konstitucinės peticijų teisės įgyvendinimo tvarką tinkamo lygmens teisės aktu (konstituciniu įstatymu);

2) užtikrinti galimybę įgyvendinti peticijų teisę dėl visų norminių teisės aktų, papildant *peticijų teisės* sąvoką;

3) aiškiau apibrėžiant peticijų komisijų kompetenciją ir sudaryti galimybę pareiškėjui kreiptis ne tik į Seimą, Vyriausybę ar savivaldybės institucijas, su kurių priimamais norminiais teisės aktais sietini kreipimesi išdėstyti prašymai ar siūlymai, bet kitas institucijas.

Dabartinė situacija. Pagal galiojantį Peticijų įstatymą (toliau - Įstatymas) peticijos teisė yra apibrėžta kaip Konstitucijos laiduojama teisė kreiptis šio įstatymo nustatyta tvarka tik į Seimą, Vyriausybę ar savivaldybės institucijas. *Peticijos* sąvoka siejama su kreipimusi į nurodytas institucijas reikalaujant ar siūlant spręsti Įstatymo 3 straipsnio 1 dalyje nurodytus klausimus, kai tam reikia priimti naują teisės aktą, pakeisti, papildyti ar pripažinti netekusiu galios galiojantį teisės aktą ir kai peticijų komisija tokį kreipimąsi pripažįsta peticija. Nuolatinės Seimo, Vyriausybės ir savivaldybės peticijų komisijos sprendžia kreipimosi pripažinimo peticija bei peticijų priėmimo nagrinėti klausimus, jas nagrinėja ir pateikia išvadas dėl peticijoje išdėstytų reikalavimų ir siūlymų tenkinimo. Prieš sprendžiant klausimą dėl kreipimosi pripažinimo peticija, peticijų komisija išsiaiškina, ar kreipimesi iškeltų klausimų nagrinėjimas priklauso kreipimąsi užregistravusios institucijos kompetencijai.

Iš esamo teisinio reguliavimo nėra iki galo aišku, kokia yra peticijų komisijų kompetencija ir konkrečiai dėl kokių teisės aktų Įstatymo nustatyta tvarka gali būti kreipiamasi į nurodytas institucijas. Pagal susiformavusią praktiką, Seimo Peticijų komisija nagrinėja peticijas dėl įstatymų, Vyriausybės Peticijų komisija – dėl Vyriausybės nutarimų ir ministrų įsakymų, o savivaldybės peticijų komisija – dėl savivaldybės institucijų priimamų teisės aktų. Peticijų komisija, pripažinusi kreipimąsi peticija, priėmusi peticiją nagrinėti ir ją išnagrinėjusi, išvadą pateikia atitinkamai Seimui, Vyriausybei ar savivaldybės tarybai, kurie priima galutinį sprendimą dėl peticijoje išdėstytų reikalavimų ir siūlymų tenkinimo.

Įstatyme neaiškiai reglamentuotos peticijų nagrinėjimo stadijos, nurodyti skirtingi terminai, per kuriuos pareiškėjas ar jo atstovas yra informuojami apie priimtus sprendimus dėl kreipimosi (peticijos), nenurodytas terminas, per kurį institucijos turi pateikti išvadą dėl peticijų komisijos prašymo, nereglamentuota, kaip turėtų būti pasirašytas elektroniniu būdu pateiktas kreipimasis, neaišku, ar pareiškėjo atstovu gali būti asmuo, įgaliotas Civilinio kodekso nustatyta tvarka, kokios jo teisės.

Projekto esmė. Projektu tikslinama *peticijos teisės* sąvoka, įvardijant, kad *peticijos teisė* yra Konstitucijos laiduojama teisė kreiptis šio Įstatymo nustatyta tvarka su prašymu ar siūlymu spręsti šio įstatymo 7 straipsnio 1 dalyje nurodytą klausimą, kai tam reikia pakeisti, papildyti ar pripažinti netekusiu galios galiojantį norminį teisės aktą arba priimti naują norminį teisės aktą, apibrėžiant norminio teisės akto sąvoką. Nustatant, kad peticijos teisė gali būti įgyvendinama kreipiantis tik dėl

norminių teisės aktų, aiškiai atribojami kiti kreipimaisi, kurie turėtų būti nagrinėjami Viešojo administravimo įstatymo numatyta tvarka.

Po konsultacijų su peticijų komisijomis nuspręsta nekeisti nuolatinių peticijų komisijų (Seimo, Vyriausybės ir savivaldybės) kompetencijos, tačiau Projekte dėl aiškumo konkrečiai nurodoma, kad Seimo Peticijų komisija nagrinėja peticijas dėl įstatymų ir kitų Seimo priamamų norminių teisės aktų, Vyriausybės Peticijų komisija – dėl Vyriausybės ir ministrų priamamų norminių teisės aktų, savivaldybės peticijų komisija – dėl savivaldybių institucijų priamamų norminių teisės aktų.

Kadangi galiojantis teisinis reguliavimas neužtikrina galimybės pilna apimtimi įgyvendinti *peticijos teisę* teikiant kreipimąsi ir dėl kitų institucijų priamamų norminių teisės aktų, šią spragą siekiama panaikinti Projekte nustatant, kad kreipimasis gali būti pateiktas ne tik Seimui, Vyriausybei ar savivaldybės institucijoms, bet ir kitai valstybės institucijai, kuri turi įgaliojimus priimti peticijoje pateiktiems prašymams ar siūlymams įgyvendinti reikalingą norminį teisės aktą.

Atsižvelgiant į tai, kad kitose institucijose neveiks nuolatinės peticijų komisijos, Projektu numatoma, kad peticijų komisijos funkcijas *mutatis mutandis* šio įstatymo nustatyta tvarka atliks kitos institucijos sudaryta komisija, kuri galės būti nuolatinė ar sudaroma konkretaus kreipimosi (peticijos) nagrinėjimo atveju, arba konkretus valstybės tarnautojas. Kitos institucijos turės nustatyti Peticijų komisijos sudarymo ar konkretaus valstybės tarnautojo paskyrimo, peticijų nagrinėjimo organizavimo tvarką, kuri užtikrins sklandų kreipimosi vertinimo ir peticijų nagrinėjimo procesą.

Įvertinus savivaldybių peticijų komisijų siūlymus ir praktikoje kylančias problemas, taip pat atsižvelgiant į būsimus savivaldybių institucijų sąrangos pokyčius, Projekte konkrečiai nenurodomi savivaldybės institucijų pavadinimai, o teikiama nuoroda į Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatyme apibrėžtą sąvoką *savivaldybės institucijos*. Be to, peticijų teisės įgyvendinimas savivaldybių institucijų lygmenyje yra tikslinamas nustatant, kad savivaldybės peticijų komisija išvadą gali teikti vienai iš savivaldybės institucijų, t. y. ne tik savivaldybės tarybai, bet ir vykdomajai savivaldybės institucijai, atsižvelgiant į tai, kurios kompetencijai priskirtas reikiamo norminio teisės akto priėmimas, t. y. kuri priima galutinį ir neskundžiamą sprendimą dėl peticijoje pateiktų prašymų ar siūlymų tenkinimo.

Projektu kreipimosi (peticijos) nagrinėjimo stadijos nekeičiamos, tik išdėstomos nuosekliau ir aiškiau, įvardijant kreipimosi vertinimo stadiją, kurios metu peticijų komisija (prieš sprendama dėl kreipimosi pripažinimo peticija), aiškindamasi, ar kreipimasis priskirtinas jos kompetencijai, gali priimti sprendimą palikti kreipimąsi nenagrinėtą (kai kreipimasis yra anoniminis arba jo turinys yra nesuprantamas ar pažeidžiantis etikos ar moralės normas) arba persiųsti kreipimąsi nagrinėti kitai kompetentingai institucijai. Siūlomu teisiniu reguliavimu taip pat nustatoma ministerijoje gauto kreipimosi persiuntimo atitinkamai jį galinčiai nagrinėti institucijai tvarka.

Atsižvelgiant į tai, kad peticijų komisijos sprendimas nepripažinti kreipimosi peticija gali būti skundžiamas, Projektu siūloma nustatyti, kad kreipimosi nagrinėjimas kitų teisės aktų nustatyta tvarka (kai yra priimtas sprendimas nepripažinti kreipimosi peticija) sustabdomas, jeigu yra gauta informacija apie pateiktą skundą dėl peticijų komisijos sprendimo nepripažinti kreipimosi peticija, iki institucijos, nagrinėjančios pateiktą skundą, sprendimo priėmimo arba teismo sprendimo įsigaliojimo dienos.

Projekte apibendrintas peticijų nagrinėjimo procesas, į atskirus straipsnius neišskiriant reguliavimo dėl skirtingų institucijų, kurioms peticijų komisija teikia išvadą, priamamų sprendimų. Išdėstoma aiškesnė peticijų nagrinėjimo eiga, peticijų komisijų teikiamų išvadų bei institucijų priamamų galutinių ir neskundžiamų sprendimų pobūdis. Projektu taip pat nustatoma, kad šis Įstatymas nėra taikomas piliečiams įgyvendinant Konstitucijoje įtvirtintą Konstitucijos keitimo iniciatyvos teisę, kadangi ši teisė nepatenka į peticijos teisę.

Projektu tikslinamos peticijos teisę įgyvendinančių ir peticijas nagrinėjančių subjektų sąvokos ir šių subjektų teisės. Praktikoje kylantį neaiškumą dėl galimybės atstovauti pareiškėjui siūloma išspręsti nurodant, kad pareiškėjo atstovu gali būti ne tik pirmasis kreipimąsi pasirašęs ar kitas jame nurodytas pareiškėjas, bet ir Civilinio kodekso nustatyta tvarka įgaliotas asmuo, kuris įgyvendina šiame įstatyme numatytas visas pareiškėjo teises ar konkrečiai kreipimesi ar įgaliojime nurodytas pareiškėjo jam suteiktas teises.

Projektu taip pat detalizuojami kreipimosi pateikimo būdai, įtvirtinant, kad elektroninio ryšio

priemonėmis teikiamas kreipimasis turi būti pasirašytas kvalifikuotu elektroniniu parašu arba suformuotas tokiu būdu, kuris užtikrina elektroninę asmens atpažintį ir teksto autentiškumą. Projektu suvienodinami ir aiškiau nurodyti terminai, per kuriuos pareiškėjas ar jo atstovas turi būti informuojami apie priimtus sprendimus dėl kreipimosi (peticijos), įtvirtinama pareiga, pareiškėjui ar jo atstovui pageidaujant, kartu su pranešimu apie peticijos nagrinėjimo būdą, vietą ir laiką jiems išsiųsti peticijos komisijos prašymu gautą informaciją ar nuomones dėl peticijoje pateiktų prašymų ar siūlymų, taip pat numatoma, kad informuojant apie nurodytus peticijų komisijų priimtus sprendimus, šiuos sprendimus ar neveikimą apskundžiant ir skundus nagrinėjant, Viešojo administravimo įstatymo nuostatos taikomos tiek, kiek nereglamentuoja šis įstatymas.

Atsižvelgiant į praktikoje kylančias problemas dėl užtrunkančio peticijų nagrinėjimo proceso, peticijų komisijų siūlymu Projekte nustatytas maksimalus 20 darbo dienų terminas, per kurį valstybės ar savivaldybės institucijos, mokslo bei studijų institucijos, švietimo įstaigos turi pateikti nuomonę ar kitą reikiamą informaciją dėl kreipimosi (peticijoje) pateikto prašymo ar siūlymo.

Siekiant užtikrinti peticijų nagrinėjimo viešumą ir skaidrumą, šviesti visuomenę peticijų teisės įgyvendinimo klausimais, paskatinti piliečius tinkamai naudotis peticijų teise, Projekte nustatoma peticijų komisijų veiklos viešinimo pareiga – išvardijama, kas turi būti skelbiama peticijų komisijų sudariusios institucijos interneto svetainėje. Taip pat nurodoma, kad peticijos nagrinėjamos valstybine kalba, o šio reikalavimo įgyvendinimas, įskaitant peticijos vertimo į lietuvių kalbą užtikrinimą, turėtų būti numatytas atitinkamos peticijų komisijos veiklos organizavimą reguliuojančiame poįstatyminiame teisės akte.

Įgyvendinus Projekte numatomą teisinį reguliavimą bus užpildyta šiuo metu esanti teisinio reguliavimo spraga ir užtikrinta asmenims galimybė pasinaudoti peticijų teise, teikiant kreipimąsi dėl visų norminių teisės aktų, taip pat bus pašalintos šio įstatymo nuostatų taikymo problemos, užtikrintas sklandesnis kreipimasis teikimo ir peticijų nagrinėjimo procesas.

Kadangi priėmus Projektą atitinkamai turės būti pakeisti ir įgyvendinamaisiais teisės aktais patvirtinti peticijų komisijų nuostatai, kiti teisės aktai, siūloma, kad Seimo priimtas Įstatymas įsigaliotų nuo 2023 m. sausio 1 d.

Projektui įgyvendinti **valstybės biudžeto lėšų nereikės.**

Derinimas. Projektas buvo paskelbtas Seimo kanceliarijos teisės aktų informacinėje sistemoje (TAIS). Projektas svarstytas 2022-08-30 Tarpinstituciniame pasitarime. Projektas patikslintas pagal Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės pastabas.

Atitiktis Vyriausybės programos nuostatomis. Projektu įgyvendinamos Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos 191.7 papunkčio, pagal kurį Vyriausybė įsipareigojo inicijuoti konstitucinių įstatymų rengimą, nuostatos.

Dalykinio vertinimo išvada. Siūlome Projektą svarstyti **Vyriausybės posėdyje (A dalyje).**

Vyriausioji patarėja

Sigita Panovienė